39. חוקת. פחדו של משה מפני עוג

במדבר כא 34: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה: אַל תִּירָא אֹתוֹ, כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת כָּל עַמּוֹ וְאֶת אַרְצוֹ, וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי, אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן.

רש"י מפרש כי משה רבינו חשש להילחם בעוג, שמא תעמוד לו זכותו של אברהם אבינו. עוג, המזוהה עם 'הפליט' המוזכר בבראשית (יד 13), הוא היחיד ששרד מן הרפאים שהוכו על ידי כדרלעומר וחבריו בעשתרות קרניים, כמו שכתוב בספר דברים (ג 11): כִּי רַק עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר הָרְפָאִים.

לכאורה, קשה להבין את חששותיו של משה. מדוע היה צורך בהבטחתו של ה': אַל תִּירָא...? בפירושו לבראשית (יד 13), רש"י מבהיר את כוונתו האמתית והמרושעת של עוג (ע"פ בראשית רבה מב, ח): למעשה, בא עוג לבשר לאברהם שלוט נשבה וקיווה שאברהם ייהרג בניסיונו לשחרר אותו, ובכך יוכל לשאת את שרה אמנו. לכן

אף על פי שהייתה לו כוונה רעה, היה גרעין של טוב במעשהו של עוג: מכיוון שהטוב נבע מכך ולוט ניצל, משה רבינו חשש מה'זכות' הזאת.

ניתן ללמוד מכאן על כוחו העצום של מעשה טוב אחד, ללא קשר לכוונותיו של העושה. כל מעשה טוב, ולו הקטן או הפגום ביותר, ויש לו כוח מתמשך הגורם להשפעה עצומה ונצחית בשמיים.

זהו רעיון הדומה למה שמכונה 'אפקט הפרפר': יתכן ש"נפנוף כנפי פרפר בברזיל יגרום לסופת טורנדו בטקסס". אפילו הפרעה קטנה ביותר, כמו נפנוף עדין של כנפי פרפר, יכולה לגרום להשלכות עצומות. זהו עיקרון על-שכלי, אם תרצו 'חוק': כל פעולה, כל בחירה, היא בעלת משמעות עצומה. איננו יכולים לדמיין את השפעתה על הסדר הקוסמי, על ההיסטוריה, על עם ישראל, על האנושות כולה, ואף על חלקנו בעולם הבא. כל פרט קטן ועדין של כל מצווה שאנחנו מקיימים, יוצר 'סופת ברכות' בשמיים.